

MŰVÉSZETI ÉLET

SZINYEI MERSE PÁL EMLÉKE.

MOLNÁR GÉZA SÉRELGESZÉDE AZ IDEI
SZINYEI-LAKOMÁN.

Ót éve, hogy Szinyei Merse Pált elvesztettük. És körülbelül ugyanannyi ideje, hogy szellemi hagyatéká mellett őrt állunk. Képel ott vannak elszórvá különböző falakon, de ha arra az erkölcsi tőkére gondolunk, amely egész életéből tanulságképpen adódik az utókor számára, akkor talán nem vagyunk szerénytelenek, ha úgy hisszük, hogy ez az erkölcsi tőke a mi társaságunknál van letéve és mi őrizzük hűséggel, szeretettel.

A mi fiszteletlünk és odaadásunk nemcsak Szinyei látható alkotásainak kultuszát jelenti, a mi megbecsülésünk szól Szinyei művészi jellemének, életfelfogásának, szól a gondolkozó és érző ember legszemélyesebb elveinek. Mi elmerülünk Szinyei jellemének szemlétébe, mint ahogy a művész elmerül a természetnek, az örök nagy mintának figyelésébe. Hiszen Szinyei maga is egy darab természet volt, oly friss, egészséges, izmos. Hogy örömtünk teljék benne, nem kell őt akármily gyengédséggel is átszilizálnunk. Ha szigorú természetűséggel állítjuk magunk elé, így is és éppen így látjuk benne egyik legérdekesebb élményünket. Egy élményt, amely állandóan foglalkoztat, amely izgatja az emberek körül kalandozó képzeletünket, amely a mi elménkben és szívünkben megmaradt, mert már az élmény születésekor úgy éreztük, hogy a nagy találkozások fuvallata csapja meg lelkünket.

Ha erre a nagy találkozásra gondolunk, akkor a mi emlékezőnkön újra kihajl minden, ami azon az élettől duzzadó tőrzsön egykor sarjadt, és újra gyönyörűséggel nézzük minden rügyező ágát. Mi érezzük Szinyei egész frissességét, de mellette ott látjuk a komolyságnak olyan rendkívüli készletét, amelynek tanító ereje van, amely a keresztúton álló új nemzedéknek irányt jelöl. Látjuk, hogy mily elmélyedéssel, mily aprólékos gondattal dolgozott. Látjuk, hogy e mellett a részletező pontossága mellett valamikor mily bátor és önálló volt. És amire szereték különösen utalni, látjuk, hogy szépségvágytól elárasztott lényé mennyi okosságot is rejtett. Mondhatni, lelké-

nek ildőségével párhuzamosan ment az anyának kultúrája. Az egy szigorú bírálatának élet néha elvette a derű feloldó varázsa, azé a derűé, amely szintén odatarozott Szinyei lényéhez — mégis ma úgy áll előttünk, mint kritikai elme, valami lenyűgöző bölcsességgel. És ilyen módon a hetvenes éveknek merész díjtója egyúttal óvatos, körültekintő és megszűre ellátó fantázia volt. Hisz akikben Szinyei bízott, éppen azok váltak be a művészi közéletben. Ők a legjobbjaink az alkotásban, ők a mi nagy értékeink a Szépművészeti Múzeum igazgatóságában, a főiskolai oktatásban. Aki ennyire tisztán látott, annak csillaga nem futott le az éjszakában, az ma is világít nekünk. De amikor fényre irányt mutat, hogy el ne tévedjünk, akkor éppen Szinyei szellemével kertilne összelüktözésbe az, akinek eszébe jutna, hogy őt utánozza a festő-állvány előtt. Mert aki oly eredeti volt, aki annyira kerülte a taposott utakat, mint Szinyei, az senkit sem tűsz fel függőségbe. De igenis, példát mutat nekünk Szinyei erkölcsének nagyvonalúsága. Az ő fiszta művészete és az ő fiszta etikája az, amiért ragaszkodunk hozzá. Ezért szójuk tovább és ápoljuk a vele való érzelmi közösséget, ezért ragad meg minket annyira az ő intelmeinek pátosza. Ezért koszorúzzuk meg lelkünkben az ő emlékét évről-évre. Beszélünk róla fiataloknak, új embereknek, akik már nem ismerték, összegyűjtünk minden adatot, amely vele összefügg és időzzük életének minden eseményét. Így dolgozza fel a mi társaságunk Szinyei líráját a nagy Szinyei-eposszá.

Ennek az eposznak egyik kezdő állomása, a hetvenes években a helyzet más volt, mint ma. Akkor Szinyeinek át kellett törnie a meg nem értes sűrűségén, amit még sokáig hasztalanul kísérelt meg, akkor megtépték a bírálók tuskéi. Ma a fővisbókor nem a kritika többé, hanem a gazdasági létharc számtalan gondjával. De ma sem szabad elvesztenünk a lelki egyensúlyt. És ha nincs is együtt minden anyagi eszköz, amely a célok megvalósításához szükséges, magáról a célkitűzésről nem szabad lemondanunk. Mint ahogy van olyan kép, amelynek értékét nem is technikai fogyetkéságsága szállítja le, hanem az, hogy aki festette, még mielőtt a technikai

megoldáshoz fogott, nem látott elég élesen, épp úgy a kulturmunkában, a gazdaság-technikai eszközök hiányánál is végzetesebb, ha nem látjuk tisztán, ha nem ismerjük fel világosan a nagy feladatokat. Gazdasági válságok idején talán jobban meggondolunk, jobban megfontolunk mindent, lassítjuk a tempót — de nem szabad elszakadnunk ábrándjainktól. A nemzeti kultúrának igazi művésze az lesz, akiben megtaláljuk Szinyei művészi lényének alkotóelemeit, a színes látomásokat az elképzelésben és a mérlegelő logikát a megvalósításban.

Ha emlékezünk ebben az irányban indulóknak, akkor találkoznak a harcok Szinyeivel, aki az utolsó években semmit sem gyűlölt annyira, mint a defetizmust. Hirdette, hogy nem szabad félredállni, lemondani, elféradni — talán éppen azért, mert maga egykor visszavonult és — utóbb mégis be kellett látnia azt, hogy régi bátor munkája nem veszett kárba. A mai művészi munka eredménye is azt bizonyítja, hogy nincs ok a túlzó sötétlítésre. Egyes művészek kiállítása meglepő sikerrel jár. A mi Szépművészeti Múzeumunk gazdaságilag súlyos esztendőben is új kincsekkel gyarapodik. Emberbarátok támogatják a fiatalosgot. A mi társaságunk tevékeny figyelemmel kíséri az új művészenedzések, külföldi kiállításra, készült, folyóiratot indít. Ha elolvassuk a mi főtükörünk évi értesítőt, megtaláljuk bennük, hogy művészeink hányszor hány helyen szerepeltek és hogy műtörténet-szeink jollából a nagyérdékű dolgozóknak milyen sora került ki éppen az utolsó esztendőben. Tehát érdemes tovább dolgozunk. Dolgozunk a fiatal Szinyei bátorságával és az őszbe halló Szinyei hitével. És ezt a hitet át kell vinnünk a művészet szűkebb köréből a magyar közélet egész területére. Partatlan révedések, talajtalan sovárgás helyett erős munka közben kell várnunk, amíg végleg kitavasodik, várnunk valamire, ami emlékeztet Szinyei képeire és derűjére, várni a Majálist és a Pacsirtaszót...

Válóban, ha Szinyeire gondolunk, akkor napugaras déli fény tör elő a felhők közül, és oszlik aggodalmunk. És ilyenkor ez a sokrétegű ember, a fiatal újló, azután a dacos büszkeséggel elvonuló és végül a meg nem alkuvó kedvét újra visszanyerő Szinyei egysebbe forr és mint egyetlen márványtömbből faragott alak áll előttünk. Ünnepies tartása megacélozza akaratunkat, a reá való emlékezés edző és üdítő. Mert a jelentős egyéniségek művészi és erkölcsi hagyatéka olyan, mint a Parsifalban a Szent Grál. Itt is fénylik, itt is kisugárzik valami a vérükből. Ilyen művészi és erkölcsi hagyaték a erőforrás, amely megszilárdít a hitben. Ha ezt a hitet sikerül leküldünkbe elültetni és ott megtartani, akkor jó üsztöncneinken és komoly munkánkon rajta lesz Szinyei szellemének áldása, akkor megértettük őt teljesen, megértettük nemcsak a

művész megnyilatkozását, hanem az ember kinyilatkoztatását is.

Szinyei sohasem vallotta magát szónoknak. És ime, életének és művészetének együttvéve mégis szónoki ereje van. És mert ilyen fel-emelő erővel, ilyen érces hangon szól hozzánk nehéz napokban is: most fokozott mértékben vagyunk boldogok, hogy egykor a közéletben lehettünk és fokozott mértékben érezzük a vágyat, hogy szellemének közelében maradjunk. A reá való emlékezés, és a maradandó együttlét előtti hálával és bizalommal. És én ezzel a hálás kegyelettel és ezzel a bizó, hívő lélekkel köszöntöm ebben az ünnepi órában Szinyeinek mindnyájunkat irányító géniusztát.

A HŐSI EMLÉK AKCIÓ.

Miután sem nagy szoborpályázatok, sem építészobrászat nincsenek ma a gazdasági válság következtében a kisebb plasztikai művek iránti kereslet is megesökkent, a magyar szobrászművészek figyelmébe újabb még erősebben fordult a hősi emlék akció felé, mely jó ideig komoly kereső lehetőségeket fog nyújtani a szobrászművészeknek.

Ez az akció nálunk csak most van kialakulóban. Ha a legtöbb közösségben és városban nem a művészet iránti lelkesedés ösztönzi is a közönséget a hősi emlékmű megörökítésére, ez az akció mégis igen jelentékeny, művészi szempontból is, mert a hősök emlékének megörökítése olyan művészi feladat, mely úgy emberi, mint nemzeti szempontból — különösen Magyarországon tragikus sorsát tekintve — megköveteli a művészi átérzést és felemelkedést.

Dacára, hogy már 1917. évben törvény kötelezte a községeket és városokat a hősök emlékének megörökítésére, egészen a legutolsó időkig tapogatódzás és kísérletezés volt a hősi emlék akció. Mindenesetre egy tanulság kialakult az akció során, hogy bármennyire ellétek sokan a többféle alakban megismertető katonákat, a nép a hősi emlékekben mégis a *katonát* akarja látni: a maga fiát, apját, urát, de katonát, ennek a rettenetes kornak tragikus hőroszát.

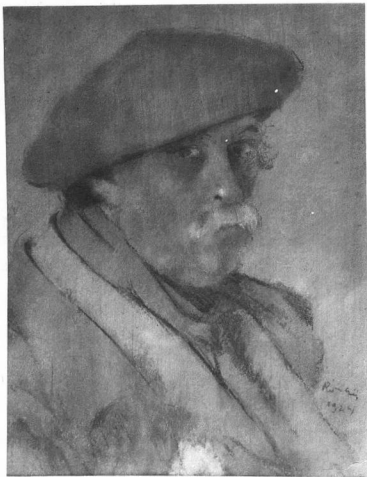
A hősi emlék-törvény gyakorlati végrehajtása a belügyminisztérium, illetve a kultuszminisztérium kezében van letéve. Nemrégien megjelent belügyminisztériumi kormányrendelet gondoskodik arról, hogy a községek és városok művészi színvonalon álló, ár és anyag tekintetében is megfelelő hősi emlékhöz jussanak. Csak olyan hősi emléket lehet felállítani, melynek tervét a *Magyar Országos Képzőművészeti Tanács* kebelében működő *Hősi Emléktérvek Bíráló Bizottsága* kivitelezésre elfogadott.

A hősi emlékeket alkotó képzőművészek és iparművészek egy belügyminiszteri ren-

BIRGHARDT BEZSÓ: TABÁNI UDVAR.
A Beszár-Társaság kiállításából.

ORSZ. M. KIR.
KÉPZŐMŰVESKÉK
FŐISKOLA

RUPL-DÓNAI JÓZSEF: ÖNARCKÉP.
A Képzőművészek Új Társasága kiállításából.

ORSE. M. KIR.
KÉPZŐMŰVESKÉTI
FŐISKOLA

VIDOVSKY BÉLA: KERESZTELŐ KÁPOLNA VELENCÉBEN.
A bélicsabel kiállításból.

delet értelmében fél évvel ezelőtt megalakították a *Képzőművészek és Iparművészek Országos Gazdasági Szövetségét*, mely a belügyminisztérium és kultuszminisztérium támogatásával a művészek érdekében nagy eredménnyel végzi feladatát. Átveszi a művészektől a hősi emléktérveket (fényképeket), ezeket a bíráló szerv elé terjeszti a országosan kiépített propaganda segítségével elhelyezi a térveket a városoknál és községeknél.

Megköli a szerződést a művészek és községek között és gondoskodik a szerződés korrekt lebonyolításáról, megvédve a művészek és községek érdekeit. A szövetség arra is gondot fordít, hogy a kivitelezés megfelelő anyagból történjék. Eddig a nemes anyag drágasága miatt főként műköből készültek az emlékművek, most már azonban napról napra rendelnek községek és városok nemes anyagból (haraszti, budakalászi kőből vagy hazai márványból, bronzból) hősi emlékeket. Az emlékek legnagyobb része a hazáért való hősi áldozat eszméjét kifejező figurális mű, megfelelő talapzattal, ritkábban emléktábla vagy obeliszk. A mű felfogásában nem a gyászt, hanem a hősi lendületet kell éreztetni, vagyis a műnek lelkesítőnek kell lenni. Ez politikai célja. A Képzőművészek és Iparművészek Országos Gazdasági Szövetsége a nemzetgyűlés elnök-

ségének jóvoltából, tekintettel a nemes akcióra, a parlamentben (XI. sz. kapu) kapott helyiséget. Innen intéződik az országos akció. Ide adják be a művészek terveiket és itt történnek részükre a kiállítások. Innen irányítja a szövetség az egész országot behálózó propagandáját, mely kiterjed a községekkel való közvetlen érintkezésre, továbbá sajtó, művészi plakát és más utakon való tisztes propagandára.

Hogy a hősi emlék akciónak művészgazdasági szempontból mily nagy a jelentősége, mi sem mutatja jobban, hogy a szövetség az utolsó hét hónap alatt másfélmilliárd koronát fizetett ki a megbízatásban részesült művészeknek. A szövetség éppen ezért fokozott figyelmet fordít a hősi emlék akció erősítésére és nagyobbarányú kiterjesztésére, amely tevékenységében teljes mértékben élvezi az illetékes kormányzati támogatását is.

AZ ÚJ MŰVÉSZETRŐL.

A K. U. T. kiállítására meghívott művészek a törzstagok tiszteletére társasvacsorát rendeztek a Pannónia külön termében, amely alkalommal *Vaszary János*, a Szinyei Merse Pál Társaság tagja, a K. U. T. társelnöke a következő beszédet mondotta:

Vatához egyszer azt olvastam, hogy az emberek, ha anyagi előnyüket ígérünk nekik, azonnal megértőkké válnak és minden kritika nélkül azonnal elszágnak az új Klondike vagy afrikai gyémántmezők felé. De ha szellemi javakkal, új gondolatokkal akarjuk őket megajándékozni: gyónakvókká lesznek, rossz szemmel néznek reánk és el lehetünk kényszerítve a támadásra.

Mindnyájan élénken emlékezünk még Manetra, akinek új képeit a párizsi filiszterek a kiállításán botokkal és esernyőkkel megtámadták: Böcklin sem járt sokkal jobban, mert a berliniek kijelentették, hogy addig nem hisznek a művésznek, míg sétáik alatt a képeket benépesítő tritonokkal, faunokkal és kentaurokkal nem találkoznak — az „Unter den Linden”-en.

A mi helyzetünk, hála Isten, e pillanatban ezeké az esetekkel nem teljesen analóg. Méri 15—20 év ernyedetlen és lelkes munkája sok megértőt, barátot, sőt támogatót szerzett nekünk. És ez nem csakély mértékben bátorít fel bennünket a további munkára, mely nem egyéb, mint a szépség új értelmezése, a szépség jegyeinek új megfogalmazása.

Aki oly szegényesnek és kicsinyesnek látja a világot, mint egy filiszter vagy hivatalnok; akinek nincsenek álmai és emóciói, melyek felriasztják, akár a telkismereffurdolás; aki nem hiszi, hogy a világ csak érzelmi csaldóság és a végtelen több, mint a reális végesség; aki nem hallotta a földi tereken a szerdók zenéjét — az álljon félre; de aki tágnyájú szemekkel, mintegy szándioptriás nagyítóüveggel szemléli a mindenséget, akinek lázas álmai felmes valóságos ötletek, mely előtt az igazi valóság megsemmisül — annak küldése van, az Vergilius aranyóráját tartja kezében, melynek szerrehulló levelei nyomán új csudák, soha nem látott szépségek, illüderi fények keletkeznek. Annak varázslóése alatt a mult jelené, a jelen jövővé változik — és ami eltűnt, új alakban feltámad; annak hatalmában van mindaz a szépséget, mely az emberiséget igazta, érdekelte, átalakítta és új világokat létrehozta: ismét kiből a szépség istenasszonya a Tyrrheni-tenger habjából; ismét látjuk új alakban Achillest aranyozott bronz sisékjában, vértől dzott hiborpaldában; ismét feltűnik a világoszép Helena, amint Paris vállaira hajlta fejt — és úra felvonulnak a dantei divinációk, a Paolók és Franceskák, amint fájdalom végtelenségében átsuhanak az időlen tereken — és a nagy tettek és nagy szerelmek mind, melyek valaha az emberiséget igazták és melyekért ma is érdemes élni.

Nekünk új formavilágra van szükségünk, hogy kialakíthassuk érzelmeinket és szándékainkat. A feudális barbár, a hedonista görög, a metafizikus gót, melyek mind annyira különböztek mitőlünk — mind megteremtették saját művészi formavilágukat.

A ma embere végtelenül különbözik lelkivilágában, összeretelében a multtól: tagadó és hívó, differenciáló és egységre törekvő, tudományos és chromansziás, mindent megértő és szkeptikus. Tehát nekünk sajátos formanyelvre van szükségünk.

Igaz, hogy törekvésünkben, szándékainkban telve vagyunk hibákkal, de Anstole Franceszal: „ragaszkodunk hibáinkhoz, mint egyedül létezősülésünkhoz”.

Mert hangsúlyozom: egyedül az a mi érték és hatalmunk, hogy az akarjuk kifejezni, amit saját korunk kíván és érez.

A musátrmag, a mi festészetünk rügyezik, ágakatlombokat hajt; és nincs messze az az idő, midőn terebélyű növekedve, árnyékában megpihenhetnek a művészi kultúra munkái, barátai, támogatói.

Együttműködésre szólítom fel önöket, hogy eltrülj a szellemi egységet, melyre állandóan törekszünk.

MŰVÉSZETÜNK A KÜLFÖLDÖN.

A ZÜRICH GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS. Nagy-sikerű grafikai kiállítást rendezett a Magyar Grafikusok Egyesülete mult év őszén Zürichben. A kiállításban 46 művész 400 grafikai munkával vett részt Wolfsberg zürichi műkereskedő kiállítási termeiben. A svájci kritika nagy elismeréssel nyilatkozott a magyar művészekről, bemutatott a megjelent kritikákból néhány szemelvényt:

BASLER NACHRICHTEN. 1924 június 8. „Hogy egy belsőleg erős ember és egy öszönösen átélt művészet mint tud sivar külső körülményekkel dacolni, arról ez a kiállítás fényes tanúbizonyságot tesz. Ki kell emelnünk Rudnay kiváló Vázhordóját, Zádor Istvánnak ünnepeles stírázékkel teli Kölni domját, Gy. Sándor jelentős Öreg városházát, s mint valódi remekművet Olgyai Viktor Orosz agarát, mely magában foglalja fajta minden könynyed eleganciáját.”

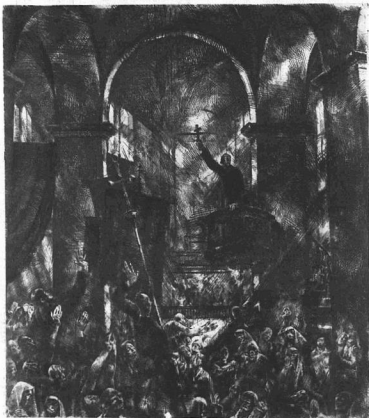
ZÜRCHER VOLKSZEITUNG. 1924 június 7. „A gazdag anyagból nehezen volna megállapítható, hogy a tájkép vagy a figurális kompozíciók erősebbek-e? Biblikus és mitológiai tárgyak ábrázolásával is találkozunk, az állatképek közül feltűnik már első tekintetre Olgyai Viktor Orosz agara. Egyes nevek, melyek az emlékeztetbe azonnal beírják magukat, Conrad Gyula, Divéky József, Gy. Sándor József, Haranghy Jenő, Kron Jenő, Rudnay Gyula, Zádor István, az ő műveik igazolják e kiállítást.”

VOLKSRECHT. 1924 június 12. „E kiállítás megérdemelt, hogy Rómában, Párizsban és Londonban is bemutatassák, de leginkább Berlinben és Münchenben, ahol már valósággal nem férnek a bőrlükben. A Wolfsbergnél bemutatott magyar művészet nem gyökerezik régi, hazai tradícióban, ez a művészet fiatal és erőteljes, amelytől minden extravagancia és látékoság idegen, mely magát mélységes komolyságában és mely, áhítatos adja benyomásában cífzást nélkül és egyszerűen adja. Rajzolni és festeni a régebbi nemzedék — valóban előnyére — Párizsban tanult, biztosan és természet-

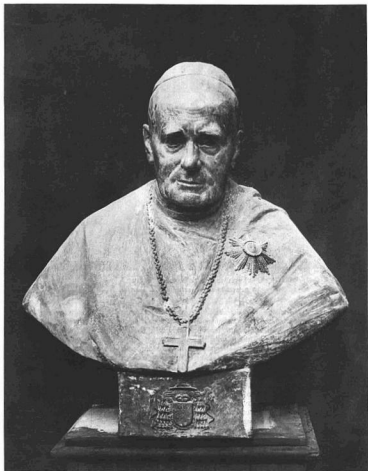
VASZARY JÁNOS: BÁIZ A KÉPTANÍTÓNÉ ÚI TÉRESÁJA HÁTSÓSZOBÁBÓL.

OHESZ M. K. I. H.
KÉPZŐMŰVÉSZETI
ISKOLA

ABA-NOVÁK VILMOS: SAVONAROLA. RÉZKARC.
A Kézművészek Új Társasága kiállításából.

ORSZ. M. KIH.
KÉZMŰVESZETI
FŐISKOLA

DAMKÓ JÓZSEF: CSERNOCH JÁNOS HERCEGPRIMÁS MELLSZOBRA.
A római egyházművészeti káptalánból.

ORSZ. M. KIR.
KÉPZŐMŰVÉSZETI
PÓISKOLA

VARGA N.: ECCE HOMO. RÉZKARC.
A Szinyei-Társaság grafikai díjának nyertesé.

ies eleganciával. A specifikus grafikai technikával azonban — ismét csak a jövőre — Münchenben tökéletesíteniük lehetőségüket. Mindeztől magyar vérben átfőzve valami nagyszerű, drága veretet és új csengést kapott. A fiatal nemzedék azonban mohó vágyakozással már a maga lábán akart járni, amire egyébként a háború is kényszerítette s ez az ifjúság teljesen a budapesti Képzőművészeti Főiskolán képezte ki magát, anélkül hogy bármiben is hátrányt szenvedett volna. Ellenkezőleg, ennek az ifjúságnak erőteljes szívverése minden akadályt legyőrt s ez a szív most ott dobog szenvedelmesen a művekben. Ez az ifjúság, odaadva magát a leplezetlen életörömeinek, boldogan és tüzesen lendült neki a küzdelemnek, hogy önmagának legteljesebb kifejezését adja, rávetette magát az egyéniség vad szomszágúdságra az érvényesülésre, a figyelemre és úgy viaskodott értük, hogy ma már hazája büszkesége és a rajta kívül levő kultúrvilágnak reménye lett. Ebben a harcban sokat köszönhet ez a nemzedék az előhínyt Raucher Lajosnak és mai tanítómestereinek, Olgyai Viktornak, akitől a 18-bbi kizár egy orosz agár rézkarcra látható. Aki ezt a technikailag tökéletes munkát megnézi, arra kénytelen gondolni, hogy a túlzott fiatalos többlet köszönhet ennek a mesternek, semminképp gondolja. Ragyogó alkotásainak és fejlődésképeségének végső oka azonban lángoló temperamentumában rejlik, mely általában sajátossága ennek az irigynivalóan tehet-

séges magyar népnek, ami művészeiben különös kvalitásban jelentkezik és a művészetleg jelentős főváros kulturális atmoszférájában kialakult és megnevesedett. Csak így lehet e műalkotások különös timbrejét és sajátosságait megmagyarázni. Amellen nincs minden pikantéria nélkül, hogy a legmagyarabb kézirású művész, egy előkelő és finom ízlésű illusztrátor, zsidó származású. Nem egy ember, aki ennek a kiállításnak a megtekintésére indul, azt hiszi talán, hogy itt valami magyarba állított bécsi grafikát mutogatnak. De alaposan téved, mert grafikailag Budapest messzebb esik Bécsből, mint földrajzilag Zürichből vagy Berlinből. Engem azonban különösen kellemesen érintett, hogy ezekben a művekben nyoma sincs az elkorcsosulásnak, zavaros gondolkodásnak, modernitásnak vagy hívdagóságnak, hanem egyszerűen csak friss élet és erős akarat van bennük."

III jegyezzük meg, hogy zürichi a kiállításról a Torontóban (Kanada) megjelenő *Christian Science Monitor* 1925 január 26-iki száma beható ismeretést közöl s e közlemény hatására a magyar grafikusok meghívást kaptak Amerikába.

A VELENCEI MAGYAR KIÁLLÍTÁS.
A velencei 1924. évi biennális kiállításán a magyar pavilonban Réti István és Glatz Oszkár rendezésében nagy sikerrel vettek részt magyar művészek. Bemutatunk

a kiállításon megjelent számtalan olasz kritika közül néhányat, melyek nemcsak nagy elismeréssel emlékeztek meg művészeinkről, de igen érdekes beható jellemzéseket is nyújtottak:

L

Nino Barbantini a GAZETTA DI VENEZIA-ban (1924 nov. 9.): „Az idegen nemzetek művészetét reprezentáló gyűjteményes kiállítások közt — ezen a 14-ik velencei kiállításon — kétségkívül a magyaroké a legfigyelemreméltóbb, egyrészt mert az összes kiállító művészek legalább is érdekesek, másrészt mert Csók István kivételével eddig ismeretlenek voltak az olasz közönség előtt. Fényes Adolf részvetett ugyan nagyszámú gyűjteménnyel az 1914-iki velencei kiállításon is, de most annyira megváltozottan, éretten látjuk viszont, hogy új művészek számíthatjuk ki őt is.

Ha félbehítünk az itt kiállított anyag lánán, megállapíthatjuk, hogy a mai magyar festészet tisztán, példásan festői felfogásból indul ki, úgy értem, hogy sem teoretikus ideológiaiak nem viszik végre, sem klasszicizáló divatot nem követ, hanem tisztára a viziók konkretizálását tartja szem előtt, ha némely esetben a fantázia vagy egy stílus akarása kifinomítja és áformálja is ezt a viziót. Azt akarom ezzel mondani, hogy amíg az olaszok, franciák, belgák, németek stb. kultúrából agyukkal festenek, a magyarok továbbra is — a szemlékkel látnak. Valóban, a pavilonban kiállító hat festő (a betédket Rippl-Rónai nem számítom) minden vászna csupa szín, Fényes János, ha felültes és szeretlen is és még erőszakolja az expresszionizmust, néha gazdagon és érzékenyen színelő, néha meg majdnem szárazságig pozitív. Buddháknak irizáló félárnyéktól aödít és fantasztikus villogások szántják, csendélete, halvány, sápadt színekben tartva, egyszerű valórban, minden egyes tónus, de főleg a fehérek a kékes atmoszférával remekül összehangolják. — Fényes fantasztikus tájak nosztalgias álmodója, régi művészetek hangulatának finoman költői újraalkotója, a szuggesztív színhátás minden lehetőségét kiaknázza. Elég ha különös, álomszerű, szinte oda-lehelt holdas tájat nézünk, hogy megértsük, hogy művészeinknek különös varázsa nem irodalmi ízü, hanem a tónusok lírai összehangolásból és a valórukben rejlő páfoszából és gráciából ered. — Csók, mint rendszeren, ragyogón és bizonyos értelemben dekoratívban fest, fekete mélységek és fehér ürvények közti kontrasztokkal ad szonor és precíz harmóniákat. — Matyosovszky kettős arcképpel, pihenő nőjével és némelyik csendéletével kissé szórakozó, néha nyers festőnek mutatkozik. — Szőnyi István a leggyengébb az eddig felismert művészek közt, festése nehéz és elnagyolt, de azért a szó legizgaltabb értelmében — festés. — Rudnay nem elszigetelt jelenség honfitársai közt. Közvetedik hozzájuk némelyik vászna, pl. a „Halász” és a „Kozák” vastag és pasztózus előadással, a festőség túllengésével, széles ecsetkezelésével; a „Lakodalmas menet” című képe — sőtöröl — Fényes vázlatávaliáson, má, azebb képein fehér, fényes villogások vizont Vaszarja emlékeztetnek. De valamennyit felülmúlja: a íbbiek közül egy nagy mes-

ter mélységével és méltóságával magaslik ki, még ha egyezik is velük egyes formáiban vagy át is vesztőlük. Az „Angyali üdvözet” és a „Részlet vívő asszony” pedig végleg más kategóriába emelik, itt már a szín átselemlül, levetett minden feleslegeseit, finom szürkességében, választékosságában maga a lényeg. Precíz és konciz művészet ez, klasszikusan zárt, tiszta és ritka szépségű.

Bizonyos, hogy Rudnay festésze a legfontosabb jelenség, — talán az egyedül fontos jelenség — amivel az idei kiállítás megismeretett.

Ugo Ojetti a CORRIERE DELLA SERA-ban (1924 május 24.): „Egy velencei ismerősöm, akinek triului viláddát hat évvel ezelőtt egészen kifosztották a magyar katonák, rezignáltan mondta nekem: „Ha a magyarokat nézzük, kissé szemet kell húnyunk”. Igaza van, de így félszemmel nézve is gazdag jó képekben ez a pavillon. Csak hét festő állt ki benne. Ebben az évben csodálatlan leginkább a fiatal Rudnayt illeti, inkább mint Csók ügyes és hideg jütökös francia impresszionizmusát. Fényes büles és diszciplínált képekként, vagy Szőnyi István — egy némelbe oltott Cézarne — nyers figurái. Rudnay — modern és szelidebb Munkácsynak mondhatnók — jól ismeri a tradíciókat, a múzeumokat, a velencei se- és settecentót. Nem fél a feketétől, akár Munkácsy, de vörös és türkizkék harmóniáinak tompítására használja, mintegy szoridának. Van egy fekete és rózsaszímben tartott „Angyali üdvözet”-e nagy éggel — amelyek helyén volna bármelyik régi képárban — és ez talán nem is egészen csak dícséret.”

Arturo Lancelotti a LE BIENNALI VENEZIANE DEL DOPA GUERRA (Róma, Maglione Strini kiad. 140. l.): „Hét festő: Csók, Fényes, Matyosovszky-Zsolnay, Rippl-Rónai, Rudnay, Szőnyi, Vaszarja kollektív kiállítását hozza a magyar pavillon, azonkívül graffikát és szobrokat (ezekről más helyen emlékezünk meg).

Csók István egyforma ügyességgel és biztos jó ízléssel kezeli a tájat, csendéleteket, figurát, mozgalmas népies jeleneteket; jellemző színeinek gyengéd finomsága, széles posztimpresszionista előadómódja. Az itt kiállított nyolc műve közt sok az igazán szerencés elképzelés, mint pl. a „Cigánylakodalom” remek mozgású, jól megkomponált tömege, eleven fehér és zöld színekkel, vagy a lehellenfinomságú krizantémok, a nagyon anyag-szerűen feattt tálas-vázás csendélete; egy hierarikus illő bálvány, egy élénkzsinú cserépdények közt illő dekoratív rózsaszínruhás női alakocská, egy színbén nagyon finom balatonparti kunyhó (vagy fűrdőház?). Az előbbinél kevésbé ismert, de szintén érdekes művész Fényes Adolf. A tájkép érdeklí jobban, mely érzéssel festi, de nem hanyagolja el az emberi alakot sem, mert ábrázolásába nagy festői kvalifikációt és rajztudást visz. Anyát gyermekével ábrázoló friss vázlat, mesészerű téli idős (hőfőide húscsoport síma vizüktől mellett, a vízen egy-két csónak), a tragikus fényhatású Gólgota, fantasztikus egei, felhők, holdfoltok, dombjan, sziklacsoportok kapaszkodó várai, mind jó példája különös művészetének.

BARCSAY JENŐ: HÖLVE.

A Szépirodalmi Társaság által díjazottak kiállításából.

Eredeti kolorista Matyasovszky-Zsófnay László, színei frissek, élénkek. Tíz kiállított képén kellemsen váltakozik virág, gyümölcs, emberi alak. Halas csendélete, remek friss közvetlen alvó leányaktja, a jól komponált világos háttérű kettős arckép, a szép zöld üvegben dőlőként ábrázoló csendélete, vagy az, amelyiken pompás rózsák hevernek fényes poltrós asztalon, szép és csillogó, áttetsző palack mellett, a színben oly friss „Pihenő nő”, Vassné úrnő eleven feketeruhás arcképe: elmélyedő szeretettel festett kép valamennyi.

Rippel-Rónai József főleg pasztelleket és rajzokat állít ki. Igen kiváló művész ismerünk meg, aki mindég igaz, mély akcentusokat talál akár téjat, akár arcképet fest virtuóz könnyedséggel. Itt van pl. a „Gazdag ember arcképe”, élesszemű mély karakterábrázolás, vagy a meleg rózsás tónusban tartott napbarnította leánytorzó, egy puhán festett nő aktja, itt van a szép egész fehériben tartott női mellkép, amelyet „Kis bestia”-nak nevez, tisztára a női test formáival fejezve ki a lényegét, egy másik kis női aktja, kéjes krémszínű lágyolokban és végül a karakterben kitűnő, áttetsző kezű, feketebodás arckép, mely Jakobovicsné úrnőt ábrázolja. Négy rajza közül leginkább kitűnnek a finoman felfogott havas sárga házak, a fűrdőzők és a megkapó „Sebesült katondok”.

Rudnay Gyula egy tacat képet és ugyanannyi rézkarcot állít ki. Erdőtjelesen rajzol, melegek, mélyek a színei. A pusztát, falut szereti, a ruszikus

paraszti figurákat; nagy erőt visz ábrázolásukba. Kiváló alkotások: a rózsáköteget vivő szép női alak, az elevenszemű parasztyerek, amint bárgyú extázissal figyel a madárdárra, a meleg mélyzöld tónusú parasztkunyhók, a szép kozákkal, a mélytónusú tanyaudvar. Rézkarcai, amelyekre szintén jellemző a gazdag tónusosság, a fény- és árnyékhatások keresése és amelyek ugyancsak fecsoportokat, dombos vidékeket, alkonyi hangulatot és parasztozat, pásztorokat, falusi lakzatok ábrázolnak, jól kiegészítik képeit és így a magyar rendezőség jóvoltából kitűnő képet alkothatunk e komoly és igaz művészről.

Vassary János művei majdnem egészen megjelöltek a pavillon első termét. Szintén nagytehetségű művész. Művészetét jól képviselik az itt kiállított képei. Legkiválóbbak a lilésaszínű, éppen csak odavetett színpadi jelenet, a ragyogó fényhatású „Cirkusz”, egy nagyméretű, intenzív színű csendélete (krizantémok kék vázában), a vázlatos rajza, de nagyon életelies kékleptes cigányasszonya, a tipikusan kreolos, kék kendőjét arcába húzó parasztyasszony, egy sötétvörös tűző fényekkel megvilágított, diabolikus jelenésbe képzelt Salomé és a hasonló skálában tartott tragikus Oofoeta. Nagy biztonsággal odafar rajzolok egészítik ki gyűjteményét, ezek — néhány háborús jelenet kivételével — ugyanazt a témakört variálják mint képei.

Végül itt van Szónyi István gyűjteménye. Kevésbé érdekes; de ki kell emelnünk édesonyja

EMŐD AUSZÉL: PÜRDÉS UTÁN.
A Sziszei-Társaság által díjazottak kiállításából.

eleven arcképt, a vasúti állomást és egy almat tartó leányt. Vízfestményeiről, rézkarcairól és rajzairól elmondhatjuk, hogy találunk közülük igen jókat is: pl. a halászatot, egy bérkát — az akvarellek közt; a rézkarcok közt pedig egy öregasszonyt, egy aktat tanulmányt, rózsákat, az „lvókat”, egy domboldalt és egy facsoportot.

Mint látjuk a magyar pavillon a legelső sorba tehető, mindgyárt a franciáké mellé, amelyik valamennyi közt a legjobb.*

A 193. lapon (a szobrászatról): „Sokkal többet állítnak ki a magyarok. Itt vannak Damkö eleven terrakotta figurái, kezdve az igen tipikus parasztagasszonyon, egy férfifeje, két szép melliszobra, az egyik Zadravec püspököt ábrázolja, a másiknak címe „Definito”. Itt vannak Szentgyörgyi István bronzai, jól megmintázott női akt a „Hívás” című idegesen finom női alak, egy eleven férfifej. Itt van Telcs szolid „Joronyéptő”-je. Végül Lux kis aranyozott bronztáncosnője, nagyszerűen megfogott ebben a macskaszzerű mozdulat.”

187. oldal (a grafikáról): „A magyarok grafikájának jelentékeny részéről beszámoltunk a kollektív kiállítások ismertetésének keretén belül. Itt megjegyezzük még, hogy Paizó három szép kartot állít ki, Aba-Novák hetet, kezdve a férfifején egészen a fatusi templom vtelőjéig, Símkovics négy eleven öreg embereket ábrázoló tanulmányfejet, Varga ülesen megfigyelt arcképeket és szép tájképeket mutat be.”

KIÁLLÍTÁSOK.

Az idei téli évadban bemutatott kiállítások közül följegyezzük a következőket:

DECEMBER—JANUÁR.

Dec. 17—jan. 4. *Herman* Lipót festőművész gyűjteményes kiállítása az Ernst-Múzeumban. A kiállítás két jellegzetes darabját jelen számunkban közöljük.

Január 11—febr. 1-ig. Csoportkiállítás a Nemzeti Szalonban, melyen *Kende* István, *Kornai* Károly, *Lévay* Lajos, *Merényi* Rudolf, *Nikolskij* Jenő és br. *Nyáry* Albert festőművészek vettek részt.

Január havában a Képzőművészeti Főiskola művészfjúsága az Andrassy-úti régi Múcsarnokban rendezett kiállítást.

FEBRUÁR.

Február 1—10-ig. *Basch* Árpád gyűjteményes kiállítása a Nemzeti Szalonban.

Febr. 8—22-ig *Iványi-Grünwald* festőművész és *Kisfaludi-Stroh* Zsigmond gyűjteményes kiállítása az Ernst-Múzeumban. A kiállítás három jellegzetes darabját jelen számunkban közöljük.

Febr. 15—28-ig a Magyar akvarell- és pasztellfestők egyesületének XI. kiállítása s ennek kebelében bemutatásra kerültek a

Milanóban rendezendő akvarellkiállításra kijelölt műtárgyak.

Febr. 9—22-ig. *Rudnay* Gyula festőművész és *Pásztor* János szobrászművész gyűjteményes kiállítása az Ernst-Múzeumban. E kiállítás három jellegzetes darabját jelen számunkban mutatjuk be.

MÁRCIUS.

Március 1—22-ig. Csók István, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv és *Zádor* István festőművészek, *Szentgyörgyi* István szobrászművész gyűjteményes kiállítása az Ernst-Múzeumban. E kiállítás hat jellegzetes darabját jelen számunkban mutatjuk be.

Március 1—9-ig a Képzőművészek Új Társasága (K. U. T.) rendezte. II. kiállítását a Nemzeti Szalonban. E kiállítás négy jellegzetes darabját jelen számunkban mutatjuk be.

Március 15—25-ig ugyanott a Szinyei Merse Pál Társaság az általa díjazott művészek műveiből kiállítást rendezett. E kiállítás díjat nyert műveket lapunk jelen számában mutatjuk be.

Március 1—29-ig az Andrássy-út régi Múcsarnokban a Benczúr-Társaság állított ki. E kiállításban nagyobb kollektciókkal *Burghardt* Rezső, *Csuk* Jenő, *Czencz* János, *Frank* Frigyes, *Knapp* Imre, *Gy. Sándor* József festők és *Liget* Miklós, *Lux* Elek és *Róna* József szobrászok vettek részt. E kiállítás két jellegzetes darabját most mutatjuk be.

MŰTEREMKIÁLLÍTÁSOK. Április hónapban művészeink közül többen műteremkiállításokat rendeztek. A sort *Nádler* Róbert nyitotta meg, utána *Walleszhausen* Jenő, *Teuchert* Károly, *Pólya* Iván és *Rónay* Kázmér következtek.

LONDON. *Kádár* Livia a londoni Greater-Galleryben „Költemények színeiben és vonalakban” címmel gyűjteményes kiállítást rendezett, melyről a angol sajtó elismeréssel emlékezett meg.

A MAGYAR ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCS 1922. évben történeti újjáalakítása óta serény munkával felel meg annak a feladatnak, amely szervezeti és működési szabályzatában körül van írva, vagyis hogy a kormányt képzőművészeti és iparművészeti ügyek igazgatásában és ily vonatkozású kérdések elintézésében véleménnyel és javaslatokkal támogassa.

A folyó év első hónapjaiban a Tanács tevékenységét az egyes szakosztályokban állandóan előforduló, főként a vallás- és közoktatásügyi miniszter által véleményezésre és javaslatételre megküldött ügyek tárgyalása és feldolgozása foglalta le, de emellett két nagyobb szabású akció lebonyolításában is részt vett.

A Tanács külföldi kiállításokat rendező bizottsága ugyanis, amely *Kertész* K. Róbert h. államtitkár elnöke alatt áll, az elmúlt években ismételtelen szép sikereket mutatott fel, amelyek a külföldön a magyar művészet-

nek jó hírnevét öregbítették. A folyó évben Monzában nemzetközi iparművészeti kiállítás keretében mutatkozik be a magyar iparművészeti színe-java, Milanóban pedig a magyar akvarellisták állítják műveiket a nemzetközi közönség elé. A monzai kiállítás május hó első napjaiban, a milánói pedig március hó második felében nyílik meg.

Nem kisebb figyelmet érdemel a Tanácsnak a m. kir. kormány által újabban reá bízott új működési köre, amely a hősök emlékének megőrköltésére városokban és községekben létesítendő emlékművek, illetve azok tervezeteinek előzetes megbírlásában áll. A legutóbbi években az ország egyes vidékein létesített emlékművek nem mindig feleltek meg a művészeti követelményeknek. E tapasztalat arra készítette a kormányt, hogy ez emlékművek kötelező előzetes bírlását elrendelje, amely intézkedésével elsősorban a művészeti követelmények érvényesülését kívánta szolgálni, másrészt meg akarja védeni a városok és községek háztartását attól, hogy a jórészt közadakezsből összegyűjtött pénzeket a célnak meg nem felelő, művészietlen, esetleg rövid idő alatt elpusztuló alkotások megrendelésére fordítsák. A kormány ez előzetes bírlást a Magyar Országos Képzőművészeti Tanácsra bízta, amely a saját kebelében ennek végrehajtása céljából külön bírló-bizottságot szervezett. E 32 művésztagból álló bírlóbizottság elnöke *Kertész* K. Róbert h. államtitkár, ezenkívül részt vesz a bizottság működésében a belügyminiszter által kiküldött *Terstányszky* Jenő dr. miniszteri osztálytanácsos. A bírló-bizottság albizottságai a folyó évi január hó 20-án történt megalakulás óta hetenkint többször tartottak ülést, hogy az időközben összegyűlt nagyszámú emlékműtervezeteket bírlat alá vegyék. Kettőszázezer felé jár immár az elbírlt tervezetek száma és még százon felül van a bírlatra váró eddig beérkezett anyag, amely rövidesen szintén elintéztést nyer.

Ugyancsak a Tanács közreműködését vette igénybe a kormány Jókai Mór szülötésének 100. évfordulója alkalmából a halhatatlan író sírján létesítendő művészeti síremlék tervezetere hirdetett pályázatnál, valamint a Jókai-emlék-érem készítésénél.

VÁSÁRLÁSOK A VELENCEI KIÁLLÍTÁSON. Az 1924. évi velencei nemzetközi képzőművészeti kiállításban eladott magyar művek jegyzéke: *Borszékly* Frigyes 7 drb. keramiai műve, *Lux* Elek: Modern táncosnő (hatszár), Táncosnő drapériával (hatszár). Két táncosnő. *Rudnay* Gyula: Lakodalmi menet. (Megvette a velencei képtár.) Tanyai udvar. Madárdal. Hegyvidék. (Megvette a római képtár.) Angyali üdvözllet. (Megvette a római képtár.) Mezei út. Rézkarc. (Megvette a római képtár.) Lovasok. Rézkarc. Bolond Istók. Rézkarc. (Megvette a római képtár.) Facsoport. Rézkarc. (Megvette a római képtár.) 12 képből álló réz-

ECSŐDI ÁKOS: PÜZDÓZÓK.
A Szinyei-Tóssaság által ajándékozott kiállításából.

karcsorozat. (Megvette az olasz király a velencei képtár számára.) Csók István: Csendélet. Cigánylakodalom. Bálványok. (Megvette a velencei képtár.) *Aba-Novák* Vilmos: Golgota. *Szentgyörgyi* István: „Vocation” (kétszer). Összesen 83.160 Lira értékben.

RÓMA. EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. Róma városának meghívásából nemzetközi egyházművészeti kiállítás létesült a Via Nazionale-n lévő nagy kiállítási palotában, hogy a szent év alkalmából Rómába zarándoklók ezreinek bemutatása a modernebb törekvéseket. A magyar csoportot *Gerevich* Tibor egyetemi tanár felkérésére *Radócs* Elemér dr. rendezte. A kiállítás anyagában a mestereket *Szekely* Bertalan, *Munkácsy* Mihály, *Lotz* Károly és *Benczúr* Gyula képviselték. Az élő művészek sorában nagyobb kollektívával szerepelt *Rudnay* Gyula; a Fraknói Házban volt művészek közül ott láttuk *Irányi-Grünwald* Bélát és *Kosztá* Józsefet. Szereplők még *Dudits* Andor, *Vaszary* János, *Nagy* Sándor, *Merész* Gyula, *Köhner* Ida bárónő, *Walleshausen* Zsigmond, *Kacziány* Ödön, *Szinyei* István, *Molnár* C. Pál, *Fényes* Adolf, *Szoldatics* György és *Hubay* Andor. A szobrászművészek sorában a jelentősebb nevek *Dankó* József, *Kisfaludi-Sztróbl* Zsigmond, *Szentgyörgyi* István, *Berán* Lajos, *Tóth* Gyula,

Vass Viktor és *Ligetfi* Miklós. A grafikai művészet képviselői: *Szönyei* István, *Varga* Nándor, *Aba-Novák* Vilmos, *Patkó* Károly, *Iszkovits* Kálmán, *Gábor* Móric és *Kmetty* János. *Dankó* Józsefnek *Csernoch* herceg-prímást ábrázoló melliszobrát jelen számunkban mutatjuk be. (r. e.)

PÁRIS. AZ IDEI SALON DES INDÉPENDANTS. Az Indépendants keletkezése közismert. 41 évvel ezelőt a nyilvános kiállításokból refúziáltak alapították. Az igazi felkentője s évtizedek óta elnöke és lelke a társaságnak *Siganc*, aki e pozíciójával piktúrájánál nem kevésbé fontos jelentőségre tett szert. Igaz, hogy a nagy refúziáltak, egy Courbet, Manet nem kaptak méltó utódot, de így is az egyesület azzal, hogy minden művészi meggyőződésnek teret enged, nagy hivatást tölt be. Sokan igyekeznek ez intézményt neveltségessé tenni, mondván, hogy itt bárki — aki az évi 80 fr.-ot megfizeti — kiállíthat, ha mégoly dilettáns is. Ez igaz — volt. Ma nem ez a helyzet. A 20 évvel ezelőtti belépett indépendantista ma már nagyszerűen rajzolva fejezi ki a mondanivalóját, s az egyesület ma már világhírű tagokkal bír, akikhez jelentőség dolgában a többi konvencionális szalonnok közel sem jutnak. Most hogy áll a dolog azzal, hogy füt-fát beveznek? Szó

VÖRÖS BÉLA: PÉRFI FEL.

A Szinyei-Társaság által díjazottak kiállításából.

sincs róla. A tagfelvétel évek óta a legkisebb mérvekre szorítkozik — a jelentkezők ezrelékből válogatnak. Ez csak egy látszólagos ellentmondása a fentieknek, mert hogy ki a dilettáns és 16 éves művészdöndék, azt könnyű megállapítani. Aki pedig egy bármely irányú, de fejlett pikűrúrral bír, az biztosan szóhoz juthat. A kiállítás még pár évvel ezelőtt is a futurista, kubista stb. képek menhelye volt. Nem időálló pikűrura. Tavaly már keveset, az idén pedig alig lehet belőlik látni. Talán 1—2% a az összanyag. Más szóval a kiállítást az jellemzi, hogy a kiállított figurális műveken a fej aránya a testhez 1:7, nem pedig mint azelőtt egy a harminchoz, esetleg egy a háromhoz. Ezen belül minden szabad. Neveket nehéz volna felsorolni. Első vonalban *Siganc* és *Utrillo* áll. Ez utóbbinak tüneményes előretörése százával csinálta a követőket, mint ahogy lenni szokott. Tárnya kizárólag a montmartrei utcák, erősen nélkülözvén a formát és valót, azonban Van Gogh-hoz hasonló físzta színeiben Páris lehellete tidén tükröződik vissza s deliriosus állapotának físzta perceiben festett kisebb méretű vásznai a nyilvános árveréseken 10.000-tól 80.000 fr.-ig sietve kerülnek a műgyűjtők birtokába. *Warognier*, *Lhote*, *Gromaire* s a feltűnő szép koloritú Georg *Ottmann* vezetnek. Három magyar név akad: *Medgyes*, *Réth*

Alfréd és *Szirmay* Cornél. — Az egész kiállítás egyébként rendkívül üdítő benyomást tesz, jó rajz, erőteljes törekvések mindenütt. A párisi lapok hosszú hasábkokon írnak róla s a művészeti lapok, mint pl. a *L'Art Vivant*, *Cropouillot* stb. egy teljes számat szentelnek neki. Ez a művészet igazi szabadsága, ahol a műveket nem a legtöbbször tévedő s pártpolitikai szempontokat szolgáló zsűri engedi be vagy veti vissza, hanem a bírálókat rábázzák a szemlélőre s hagyják, hogy az idő mindenkit a megfelelő helyre állítson. NEMES JÓZSEF.

KIÁLLÍTÁS A VIDÉKEN. December havában Békéscsabán *Vidovszky* Béla, a Szinyei Merse Pál Társaság tagja, nagysikerű kiállítást rendezett az ottani Aurora művészeti egyesület közreműködésével. A kiállítást Kovácsics Dezső főispán nyitotta meg.

VITTORIO PICA FELOLVASÁSAI BUDAPESTEN. *Vittorio Pica*, a kiváló olasz kritikus, a Szinyei Merse Pál Társaság külltagja, május havában két felolvasást fog tartani Budapesten. Az első a Szinyei-társaságban, hol Galliani abbé jellemrajzát mutatja be, a másikat az Ernst-Múzeumban, hol Guys és Toulouse-Lautrec művészeti elemzi. Mindkét előadást a „Szinyei Társaság Barátai Körének” tagjai díjmentesen meghallgathatják.

JÁLCIS ERŐ: TORSÓ.
A Szinyei-Társaság által díjazottak kiállításából.

MUNKÁCSY MIHÁLY EMLÉKEZETE. Május elsején lesz huszonöt éve, hogy Munkácsy Mihály meghalt. A Szinyei Merse Pál Társaság ez alkalommal emlékülnevet rendez a M. T. Akadémia felolvasótermében. Az ünnepély rendje: *Petrovics* Elek elnöki megnyitója. *László* Béla Munkácsy-lelke. Végül *Rippel-Rónai József* személyes emlékeiből olvas fel. Lapunk legközelebbi száma Munkácsy Mihály emlékének lesz szentelve. Az előadásán a „Szinyei Társaság Barátai Körének” tagjai szívesen látjuk.

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁGBÓL. A Társaság az idén február 2-án, Szinyei Merse Pál halálának ötvenes fordulóján tölthette be fennállásának ötödik esztendőjét. Ötvenes működéséről külön Értesítőben számolt be, melyet a Szinyei-Társaság barátainak díjtalanul küld meg, ha eziránti kívánságukról egy levelezőlapon értesítik a Társaság Titkári hivatalát (Budapest, I., Villányi-út 12.). Az évről közgyűlés az 1924. évi Szinyei-jutalmat nem adta ki, azonban a grafikai díjat az évben is újból *Varga Nándor Lajos*nak ítélte oda. Tiszteleti taggá választotta *Iptóújvári Sándor* Alajos szobrászművészt, a Képzőművészeti Főiskola tanárát és rendes taggá választotta *Pásztor János* szobrászművészt, az 1923. évi Szinyei-jutalom nyertesét. Az ötvenes évforduló adott alkal-

mat arra, hogy a Társaság kiállításra összegyűjtse mindazon művészek műveit, kik az öt év alatt tőle díjat, ösztöndíjat kitüntető vagy dicséret elismerést nyertek. Ezek száma 91. A díjazottaknak ez a kiállítása március 15-én nyílt meg a Nemzeti Szalonban és 10 napig volt nyitva. Ez idő alatt 10.849 látogatója volt. E kiállításon *Varga Nándor Lajos*, a *Lederer*-féle tízmillió, *Aba-Novák Vilmos*, *Emőd Aurél*, *Vörös Béla* a *Nemes Marcell*-alapítvány öt-ötmillió külföldi tanulmányúti ösztöndíjat nyerték és *Barcsay Jenő*, *Jálcis Ernő* a *Nemes*-alapítvány két és félmillió, valamint *Ecsödi Ákos* a kétmillió Csók István tanulmányi jutalmat kapták. — 1924. év folyamán a következő adományok folytak be a Társaság pénztárába: *Drucker Géza* 1.000.000 korona, *Ernst Lajos* 8.000.000 korona, *Fränkel Ernő* 1.000.000 korona, *Glick Frigyes* 4.000.000 korona, *Groedel Dóra* báróné 500.000 korona, *Hatvany Ferenc* báró 1000 sv. franc és 4.000.000 korona, *Herzog Mór Lipót* báró 1000 sv. franc, *Hirsch Albert* 500 sv. franc, *Horváth Nándor* 1.000.000 korona, *Kónyi Hugó* 500 sv. franc, özv. *Lederer Sándorné* 10.000.000 korona, *Majovszky Pál* 1.000.000 korona, *Mauthner Zoltán* 1000 sv. franc, *Jánoshalmi Nemes Marcell* 25.000.000 korona, *Tószeghy Richard* 2.000.000 korona, *Wertheimer Adolf*

2,000,000 korona, Wolfner Gyula 5,000,000 korona. Az ötvenes évfordulón tartott Szinyel-lakomán *jánosbalmi Nemes Marcell* tiszteleti és rendes tag, ki a megjelenésében akadályozva volt, 50,000,000 koronát küldött a Társaságnak, mely ebből 25,000,000 koronát a Képzőművészeti Főiskola diákjóléti céljaira fordított. A folyó évi március 10-én tartott igazgatósági ülésen a pártoló tagok sorába vette fel *Felek Gyéza* művészeti író, ki értékes írásai-ban Szinyei Merse Pál művészetének hivatott ismeretője és lelkes propagálója. (j. s.)

A SZINYEI MERSE PÁL-TÁRSASÁG BARÁTAINAK KÖRE. A Szinyei-Társaság képzőművészet kiadványainak terjesztésére és a jelen számmal meginduló *Magyar Művészer* című folyóirat hathatós támogatására április hó 4-én, szombaton délután tartotta alakuló közgyűlést a Szinyei-Társaság Barátainak Köre, melynek már eddig több mint félezer tagja van. Az előkészítő bizottság nevében a gyűlést *Lyka Károly* nyitotta meg. Elnökök: *Bartóky József* v. b. titkos tanácsos, társelnökök: *Baumgarten Nándor, Szemrecsányi Miklós és Tóth István* dr. egyet. tanár, igazgatók: *Hámos Pál* dr. és *Jalsoviczky Károly* dr., ügyösség: *Tomcsányi Zoltán* dr. egyhangúlag megválasztottak. Jegyzők lettek: *Ernst Endre* és *Grünwald Béla*. Az elnöki tanács tagjai lettek: *Berzeviczy Albert* v. b. t. l., *Ernst Lajos, Fenyő Miksa, Fenyvesy Béla* dr., *Hatvany Endre* báró, *Herzog Mór Lipót* báró, *Hirsch Albert, Horváth Nándor, Kálmán Jenő, Kohner Adolf* báró, *Korb Flóris, Krausz Simon, Mauthner Zoltán, Miklós Andor, jánosbalmi Nemes Marcell, Órsós Ferenc* (Debrecen), *Ráth Vég István* dr., *Ugron Gábor* v. b. t. l., *Wertheimer Adolf* és *Wolfner Gyula*.

A nagyválasztmány tagjai: *Bánó Pál, Baracs Károly, Beck Soma* dr. (Pécs), *Becker Béla, Beöthy László, Béla Henrik Bródy Tibor* dr., *Csiky József* dr. (Debrecen), *Dános Géza, Éber Sándor* (Baja), *Ellischer Gyula* dr. (Debrecen), *Entz Béla* dr. (Pécs), *Falu-helyi Ferenc* dr. (Pécs), *Gillicskthal Lajos* dr., *Földiák Frigyes* dr., *Fränkel Ernő, Gábor Ignác, Gál Lajos, Gáthy Fülöp, Gergely Rezső, Géber Antal* dr., *Grünwald Andor, Herz Henrik* dr., *Hevesy Andor* (Páris), *Hoseltz Gyula, Jungfer József, Kappéter Géza, Keéri-Szántó Imre, Kell Jenő, Kellner Adolf, Kertész János, Kosztoldnyi Imre, harabási Kún József* (Debrecen), *Lantos Adolf, László József* dr., *Lózár Ernő* dr., *Lippich István* (Szolnok), *Lobmayer Géza* dr., *Marschall Ferenc* dr., *Pató Márton* (Debrecen), *Péter Andor, Rados Ernő, Reinitz Ernő, Reisz Jenő, Révai Odón, Róth Miksa, Ruszt Béla* dr., *Sartori Szilveszter* (Velence), *Sebestyén Lajos* (Debrecen), *Sebők Bertalan, Silbermann Ábrás, Sonnenberg Marcell* dr., *Strasser Imre, Szablya János, Szalay József* (Szeged),

Szinyei Merse József, Szitányi Ferenc dr., *Szterényi Gyula* dr., *Thaly Zsigmond* dr., *Vágó Leó, Vigh Emil* és *Wiesinger Vilmos*.

Bartóky József székfoglaló beszédében hangsúlyozta, hogy ez a főművelés, jóllehet a Szinyei-Társaságot akarja támogatni nemes céljai elérésében, senki ellen nem irányul és a magyar művészet egyetemes érdekeit tartja szem előtt. Nagy és alapos reményeket fűz a Baráti Kör működéséhez, mely már az alakulás pillanatában félezer tagot számláló tábor felett rendelkezik; e tábor annál értékesebb, mivel egynegyedét a művészeteket pártoló vidéki városok, mint Debrecen, Baja és Pécs szolgáltatják. Irányítása alatt az egyesület működésének színhelyét a vidéki nagyvárosokra ugyanolyan intenzíven terjeszti majd ki, mint a fővárosra.

Ezután felolvastatta az elnök a Szinyei-Társaság átiratát a Baráti Körhöz. Ebben a Szinyei-Társaság kötelezi magát, hogy a szellemi vezetés alatt álló *Magyar Művészer* című havonként megjelenő művészeti folyóiratot a Baráti Kör minden tagjának évi 30 aranykorona tagságdíj ellenében díjtalannal küldi. A külföldön lakó tagok az évi 30 aranykoronán felül még 8 aranykorona értékű külön portó-költséget fizetnek. Egyben arra is kötelezi magát a Szinyei Merse Pál Társaság, hogy összes kiadványaira kedvezményes előlétszert biztosít a Szinyei Merse Pál Baráti Köré tagjaimára, kik a Társaság által rendezendő kiállításokat is kedvezményesen látogathatják. A Baráti Kör elnöki tanácsába a Szinyei-Társaság Csök Istvánt, *Jeszzenszky Sándor* dr.-t, *Lyka Károlyt* és *Petrovics Eleket*, a Magyar Művészet szerkesztőbizottsága: *Iványi-Grünwald Bédát, Lózár Béla* dr.-t, *Majovszky Pált* és *Réti Istvánt* delegálja.

Végül *Ugron Gábor* v. b. t. l. emelkedett szólásra. Beszédében rámutatott arra, hogy kulturális téren semmiféle "leépítés" nem lehet indokolt és mikor a magyar kultúrát olyan nyereségek érik, mint a Szépművészeti Múzeum új szerzeményei, az Apponyi-könyvtár, az Ehrenfeld-kódex, a Mányoky-féle Rákóczi-arcpek, mikor a vélelém még a földből is kincses leleteket juttat nekünk, akkor a művelt társadalom minden tagjának kötelessége, hogy egyetlen hívó szóra is a művészet támogatására siessen. Indítványozza, hogy a Baráti Kör tagjai között időről-időre a Szinyei-Társaság művésztárgyjainak egy-egy kisebb-nagyobb műve ki-sor-soltassék. Hogy indítványát minő lelkesedés követte, azt mi sem bizonyítja jobban, mint-hogy *Rados Ernő* egy olajfestményt, s egy sorozat grafikai művet és *Silbermann Ábrás* István-Grünwald Béla egy kiváló festményét díjtalannal felajánlották a sorolás céljaira. *Gillicskthal Lajos* dr. azon eszméjét, hogy Szinyei Merse Pál nagy emlékének május havában egy majálissal kellene hódolnunk, nagy tetszéssel fogadták. (e. e.)